

Народна банка Србије

СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА НАДЗОР НАД ДЕЛАТНОШЋУ ДОБРОВОЉНИХ
ПЕНЗИЈСКИХ ФОНДОВА

**СЕКТОР ДОБРОВОЉНИХ ПЕНЗИЈСКИХ
ФОНДОВА У СРБИЈИ**

Извештај за треће тромесечје 2024.

Садржај:

1. Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова	3
2. Нето имовина добровољних пензијских фондова	4
3. Структура имовине добровољних пензијских фондова	4
4. Принос од улагања.....	6
5. Накнаде друштава за управљање.....	6
6. Обим трговања хартијама од вредности и трансакциони трошкови.....	7
7. Број и структура корисника	8
8. Уплате, исплате и пренос средстава.....	10

1. Учесници на тржишту добровољних пензијских фондова

На тржишту добровољних пензијских фондова на крају трећег тромесечја 2024. године пословала су четири друштва за управљање која су управљала имовином седам добровољних пензијских фондова, две кастоди банке, пет банака посредника и једно друштво за осигурање посредник.¹

На крају трећег тромесечја 2024. године, у друштвима за управљање била су 133 запослена, што је за пет више него на крају другог тромесечја 2024. године.

Народна банка Србије, на основу положеног стручног испита и испуњених осталих прописаних услова, издаје дозволу за обављање послова информисања о пословању добровољних пензијских фондова (агенти продаје). На крају трећег тромесечја 2024. године није било издавања нових дозвола за обављање послова агента продаје, те је број дозвола остао исти у односу на претходно тромесечје (укупно 1139).²

Друштва за управљање, банке и друштва за осигурање као посредници могу ангажовати агенте продаје. На крају трећег тромесечја 2024. године друштва за управљање ангажовала су 106 агената продаје, банке посредници 529, а друштво за осигурање 85 агената продаје.

¹ Raiffeisen banka a.d. Beograd, OTP banka Srbija a.d. Novi Sad, NLB Komercijalna banka a.d. Beograd, Addiko Banka a.d. Beograd и АИК Банка а.д. Београд, као и Акционарско друштво за осигурање „ДДОР Нови Сад” Нови Сад.

² Стручни испит за стицање дозволе за обављање послова информисања о пословању добровољних пензијских фондова организује се два пута годишње, по правилу – у мају и децембру.

2. Нето имовина добровољних пензијских фондова

Нето имовина фондова на крају трећег тромесечја 2024. године износила је 59,8 милијарди динара и већа је за 4,2% у односу на претходно тромесечје. На промену вредности нето имовине утичу нето уплате доприноса³ у фондове, исплате средстава из фондова и добит коју фондови остварују од улагања. У трећем тромесечју 2024. године укупне нето уплате износили су 1,2 милијарде динара, чланови који испуњавају прописане услове повукли су 632,1 милион динара, док је принос од улагања имовине фондова износио 1,9 милијарди динара.

На крају трећег тромесечја 2024. године нето имовина фондова износила је 59,8 милијарди динара.

Нето имовина у сектору на крају периода (у млрд RSD)

2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024		
									T1	T2	T3
28.9	32.8	36.2	40.2	45.2	47.0	49.1	48.2	53.8	55.6	57.4	59.8

Извор: Народна банка Србије.

Тржишна концентрација у сектору⁴ на крају трећег тромесечја 2024. године, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, износила је 2.775 поена, што указује и даље на високу концентрацију на тржишту добровољних пензијских фондова.

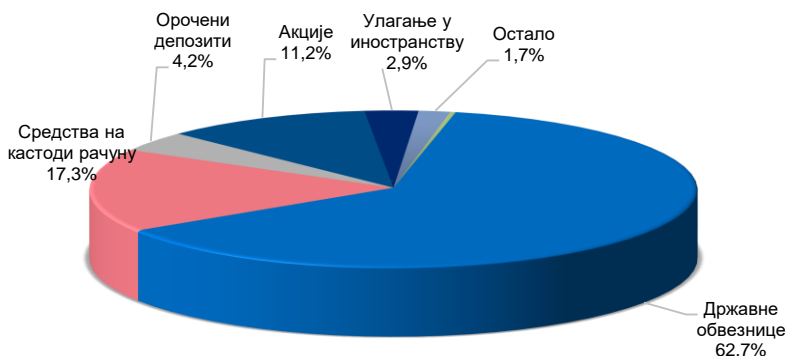
Ако се фондови посматрају према висини нето имовине фонда у односу на висину нето имовине сектора, три највећа фонда заједно остварују тржишно учешће од 81%, док највећи фонд има удео од 42%.

3. Структура имовине добровољних пензијских фондова

На крају трећег тромесечја 2024. године структура улагања имовине фондова незнатно је измењена у односу на претходни период. Највећи удео имале су државне обвезнице, које су чиниле 62,7% укупне имовине, средства на кастоди рачунима – 17,3%, акције домаћих правних лица – 11,2%, орочени депозити код банака – 4,2%, док су улагања у иностранству чинила 2,9% укупне имовине фондова.⁵

Највише средстава уложено је у обвезнице Републике Србије – 62,7%.

Структура укупне имовине фондова

Извор: Народна банка Србије.

³ Нето уплате доприноса су укупне уплате умањене за накнаду приликом уплате.

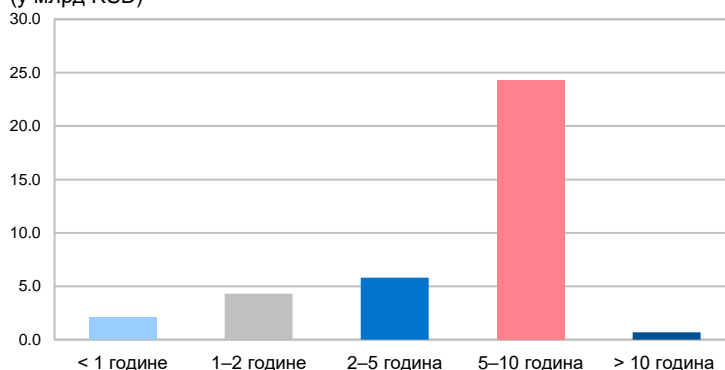
⁴ Посматрано према учешћу фондова у укупној нето имовини.

⁵ Остала улагања имовине односе се на инвестиционе јединице отворених инвестиционих фондова, потраживања и корпоративне обвезнице.

Порtfолио државних дужничких хартија од вредности (обвезнице Републике Србије) и на крају овог периода задржао је доминантну позицију у укупној имовини фондова, уз смањење учешћа са 74,2%, колико је износило крајем другог тромесечја 2024. године, на 62,7%. У структури државних хартија од вредности обвезнице деноминоване у домаћој валути учествују са 79%, обвезнице деноминоване у еврима са 19% и обвезнице деноминоване у доларима учествују са 2%.

Рочна структура улагања у државне дужничке хартије од вредности

(у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије.

Рочна структура портфолија државних дужничких хартија од вредности незнатно је измењена у односу на крај другог тромесечја 2024. године. На крају трећег тромесечја 2024. године, 5,5% дужничких хартија од вредности имало је рок доспећа до годину дана, 11,6% од једне до две године, 15,5% од две до пет година, 65,4% од пет до десет година и 2% преко десет година.

Просечна рочност средстава⁶ уложених у државне обвезнице на крају трећег тромесечја 2024. године износила је 6,0 година (6,6 година на крају другог тромесечја 2024. године).

Агрегатна изложеност акцијама домаћих правних лица износила је 11,2% укупне имовине фондова и није се знатније мењала у односу на претходни период, када је износила 11,1%.

У трећем тромесечју 2024. године поједини фондови наставили су улагање у акције страних правних лица на иностраним берзама, тако да је укупно улагање у акције страних правних лица чинило 2,9% укупне имовине фондова (2% на крају претходног тромесечја).

Валутна структура укупне имовине благо је промењена услед смањења учешћа домаће валуте у укупној имовини у односу на претходни период и приказана је у наставку.

Валутна структура имовине ДПФ

(у %)

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.		
										T1	T2	T3
RSD	87%	87%	86%	87%	87%	86%	86%	85%	78%	79%	83%	79%
EUR	13%	13%	13%	12%	13%	14%	14%	15%	22%	19%	15%	15%
USD	-	-	1%	1%	-	-	-	-	-	2%	2%	6%

Извор: Народна банка Србије.

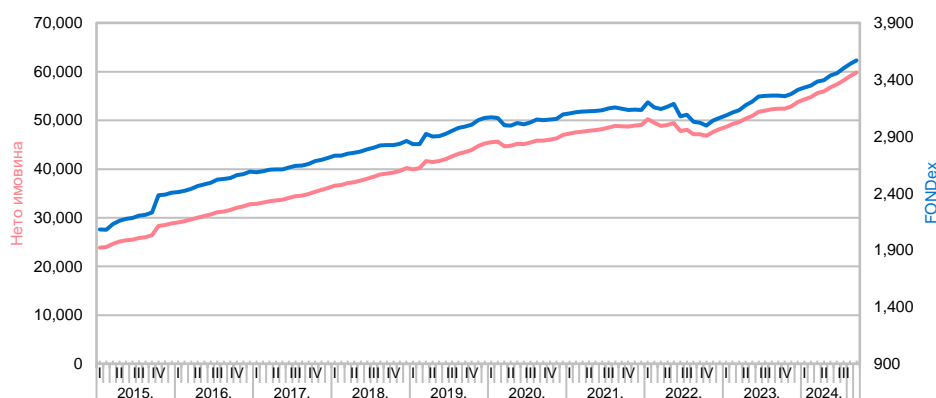
⁶ Рочност хартија пондерисана њиховим уделом у укупним улагањима у државне дужничке хартије од вредности.

4. Принос од улагања

На крају трећег тромесечја 2024. године, *FONDex*⁷ је достигао вредност од 3.570,94⁸ (3.459,43 на крају другог тромесечја 2024. године). Принос *FONDex*-а, индекса који представља пондерисани просек приноса свих фондова, за последњу годину дана износи 9,5%, за последњих пет година износи 3,6%, док принос *FONDex*-а од почетка пословања фондова износи 7,4%.

С обзиром на структуру улагања имовине фонда, на принос утичу: промена вредности државних дужничких хартија од вредности,⁹ промена вредности акција, промена вредности инвестиционих јединица отворених инвестиционих фондова, висина референтне каматне стопе, висине каматних стопа банака и промене курса динара према еврџу.

Кретање вредности нето имовине и *FONDex*-а
(у млн RSD и јединицама)

Извор: Народна банка Србије

5. Накнаде друштава за управљање

Сагласно Закону о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, друштво за управљање наплаћује две врсте накнада (накнаду за услуге друштва за управљање и накнаду за пренос рачуна члана фонда), које плаћа члан фонда у складу с правилником о тарифи друштва за управљање. Накнада за услуге друштва за управљање обухвата накнаду приликом уплате пензијског доприноса и накнаду за управљање фондом.

Накнада приликом уплате пензијског доприноса јесте трошак који члан фонда плаћа као проценат од сваке извршене уплате доприноса и у трећем тромесечју 2024. године просечна стопа ове накнаде износила је 2,3% (2,2% у претходном тромесечју). Укупан износ наплаћене накнаде приликом уплате доприноса у трећем тромесечју 2024. године износио је 26,9 милиона динара, тј. 13% укупно наплаћених накнада.

Накнада за управљање фондом, која се обрачунава по стопи од највише 1,25% годишње од вредности нето имовине добровољног пензијског фонда, обрачунава се свакодневно и садржана

⁷ *FONDex* је индекс који представља кретање вредности инвестиционих јединица свих добровољних пензијских фондова на тржишту.

⁸ На дан када је први добровољни пензијски фонд почео с радом, 15. новембра 2006. године, почетна вредност *FONDex*-а износила је 1.000.

⁹ Пад каматне стопе утиче на раст цене дужничке хартије од вредности, и обрнуто. Цене инструмената дуже рочности осетљивије су на промене каматних стопа.

је директно у вредности инвестиционе јединице, при чему обрачуната и објављена вредност инвестиционе јединице јесте вредност након одбитка накнаде за управљање фондом. У трећем тромесечју 2024. године укупна накнада за управљање фондом износила је 183,1 милион динара, што представља 87% укупно наплаћених накнада.

Износ наплаћених накнада друштава за управљање

(у млн RSD)

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.		
										T1	T2	T3
Накнада приликом уплате	53.0	56.8	61.0	66.3	71.8	76.2	80.9	85.1	94.5	26.2	26.7	26.9
Накнада за управљање	514.9	614.4	678.7	474.0	526.7	567.9	599.4	599.0	633.4	168.3	173.5	183.1

Извор: Народна банка Србије.

6. Обим трговања хартијама од вредности и трансакциони трошкови

У трећем тромесечју 2024. године обим трговања хартијама од вредности који су остварили добровољни пензијски фондови износио је 12,6 милијарди динара, а просечно учешће ових фондова у промету на Београдској берзи у истом периоду износило је 36,8%.

Трговање добровољних пензијских фондова хартијама од вредности

(у млрд RSD)

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.		
										T1	T2	T3
Обим промета ХоВ	14.5	11.5	24.2	16.1	48.7	26.3	33.5	11.9	27.9	20.5	7.8	12.6
Куповина	7.9	6.4	14.7	9.3	27.1	13.8	18.6	6.0	14.0	12.5	5.3	3.4
Београдска берза	0.9	1.1	3.7	2.7	3.2	2.7	1.9	1.6	0.6	0.6	0.9	0.1
Ванберзанско трговање	1.8	1.1	5.8	3.2	16.7	7.6	13.7	2.3	7.5	3.7	2.7	1.5
Инострана берза	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.9	1.3	1.8
Ау кције државних ХоВ	5.2	4.2	5.1	3.4	7.1	3.6	3.0	2.1	5.9	7.3	0.3	-
Продаја	3.6	3.0	7.4	5.5	19.6	11.2	12.0	3.8	11.5	5.5	2.2	9.1
Београдска берза	0.5	1.9	2.7	3.2	1.4	3.1	3.7	0.8	1.1	0.7	0.4	3.6
Ванберзанско трговање	3.2	1.1	4.7	2.3	18.1	8.1	8.3	3.0	10.3	4.9	1.8	4.1
Инострана берза	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.4
Доспеће	2.9	2.1	2.2	1.3	2.1	1.4	3.0	2.1	2.4	2.5	0.3	0.1
Однос куповине према продаји и доспећу	1.2	7.5	1.5	1.4	1.3	1.1	1.2	1.0	1.0	1.5	1.6	0.4
Учешће у укупном промету на Београдској берзи	6.1%	6.7%	33%	9.4%	5.1%	11.9%	13.5%	6.1%	8.5%	16.6%	29.8%	36.8%

Извор: Београдска берза и Народна банка Србије.

Трошкови настали у вези с куповином, продајом и преносом хартија од вредности у које је уложена имовина фонда (накнаде централног регистра, берзанске накнаде, пореске обавезе), као и трошкови текућег одржавања непокретности у које је уложена имовина фонда, наплаћују се из имовине добровољног пензијског фонда. Остали непоменути трошкови наплаћују се из имовине друштва за управљање.

Укупан износ трансакционих трошкова у трећем тромесечју 2024. године износио је 8,3 милиона динара (1,3 милиона динара у претходном тромесечју), при чему су највећи удео у укупним трансакционим трошковима имале брокерске и берзанске накнаде.

Преглед трансакционих трошкова
(у млн RSD)

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.		
										T1	T2	T3
Укупно	5.6	7.3	10.5	8.3	17.2	10.3	4.8	5.9	6.2	3.2	1.3	8.3
Брокерске накнаде	1.3	2.3	4.4	3.0	8.0	3.7	0.7	1.0	1.5	1.6	0.3	5.3
Накнаде кастоди банке	2.0	2.0	1.9	1.8	3.1	2.3	1.6	1.4	2.4	0.6	0.6	1.0
Берзанске накнаде	0.8	1.0	1.8	1.3	1.9	1.3	0.5	0.6	0.7	0.1	0.2	1.6
Накнаде централног регистра	1.6	2.0	1.8	1.6	3.4	2.2	1.7	2.8	1.7	0.9	0.2	0.4
Остали трошкови	-	-	0.6	0.6	0.7	0.9	-	-	-	-	-	-

Извор: Народна банка Србије.

7. Број и структура корисника

На крају трећег тромесечја 2024. године, у фази акумулације¹⁰ налази се 224.376 корисника¹¹ (за 924 више него на крају другог тромесечја 2024. године), који имају 310.341 закључен уговор о чланству¹² у добровољним пензијским фондовима (за 1.363 више него на крају другог тромесечја 2024. године).

Учешће корисника услуга пензијских фондова у укупном броју запослених лица у Републици Србији износи 9,7%.¹³

Број уговора и корисника
(у хиљадама)

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.		
										T1	T2	T3
Број уговора	258,1	250,5	253,9	261,7	275,8	279,5	288,7	294,5	304,8	307,5	309,0	310,3
Број корисника	190,5	183,6	185,4	192,3	201,6	205,0	210,7	215,5	220,7	222,6	223,5	224,4
Удео активних корисника у укупном броју корисника	25,3%	28,5%	33,6%	33,4%	34,4%	35,3%	35,9%	36,5%	36,1%	36,2%	35,1%	32,0%

Извор: Народна банка Србије.

Износ акумулираних средстава зависи од висине уплата, приноса које остварују фондови, висине накнада и дужине периода акумулације средстава, тако да се с повећањем износа доприноса и периода акумулације средстава, уз приносе које фондови остварују, повећава и износ просечних средстава на индивидуалним рачунима чланова. Просечан износ акумулираних средстава на рачунима чланова (који су до сада најмање једном уплатили допринос) износио је 297,6 хиљада динара на крају трећег тромесечја 2024. године.

¹⁰ Чланство у фонду дели се на две фазе – фазу акумулације (период у коме се уплаћују средства) и фазу повлачења средстава (период када члан повлачи акумулирана средства).

¹¹ Број корисника је број особа које су чланови добровољног пензијског фонда (или фондова). Овај број је мањи од броја уговора о чланству, с обзиром на то да знатан број корисника има више од једног закљученог уговора о чланству у истом или у различитим фондовима.

¹² Број уговора о чланству је збир броја индивидуалних уговора о чланству и броја чланова свих пензијских планова.

¹³ Извор броја запослених лица: Народна банка Србије.

Просечан износ акумулираних средстава на крају периода

(у хиљадама RSD)

2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.		
									T1	T2	T3
179.4	200.6	219.3	235.8	239.9	257.4	260.0	249.6	271.7	278.8	287.0	297.6

Извор: Народна банка Србије.

На крају трећег тромесечја 2024. године, број корисника који су чланови двају или више фондова износио је 45.343 или 20,2% од укупног броја корисника. Структура корисника по полу и износу њихових средстава није се значајно променила у односу на претходне периоде. У већини су мушкарци, који у укупном броју корисника учествују са 57%.

Број корисника по броју фондова у којима су чланови (у јединицама)

Број фондова	Број корисника
1	179.033
2	39.060
3	5.934
4	322
5	19
6	6
7	2
Укупно	224.376

Извор: Народна банка Србије.

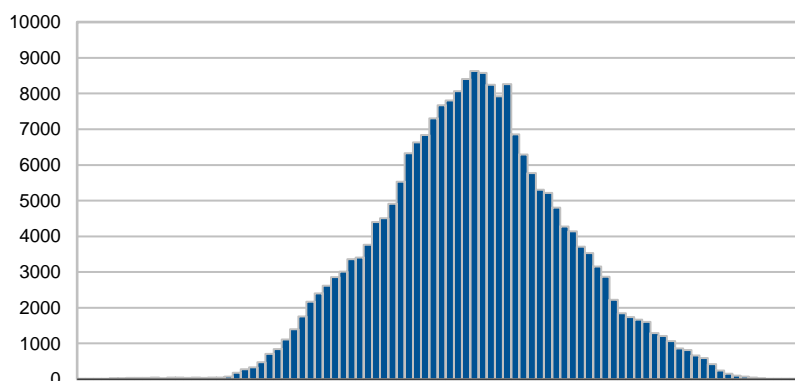
Број корисника по броју закључених уговора о чланству (у јединицама)

Број уговора	Број корисника
1	160.094
2	49.740
3	9.687
4	3.353
5	976
6	344
7	135
8	30
9	6
10	10
11	1
Укупно	224.376

Извор: Народна банка Србије.

Расподела корисника и акумулираних средстава по годинама живота

(у јединицама, односно у RSD)

	0-9	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60+
Број корисника	220	560	11,461	38,362	76,272	62,950	34,017
Износ средстава (млн)	10.44	24.54	853.73	5,918.32	23,080.79	22,443.14	6,612.93
Просечна средства	47,455	43,821	74,490	154,276	302,612	356,523	194,401

Извор: Народна банка Србије.

Просечна старост корисника добровољних пензијских фондова на крају трећег тромесечја 2024. године износи око 48 година (као и на крају другог тромесечја 2024. године), с тим да је највише корисника старости од 40 до 60 година (62%). Исто тако, проценат корисника који су старији од 53 године сличан је као у претходним годинама и износи 32,3%, док је проценат корисника старијих од 58 година 19,2%.

8. Уплате, исплате и пренос средстава

Укупан износ нето уплата доприноса у добровољне пензијске фондове у трећем тромесечју 2024. године износио је око 1,2 милијарде динара.

У трећем тромесечју 2024. године нето уплате доприноса износиле су око 1,2 милијарде динара.

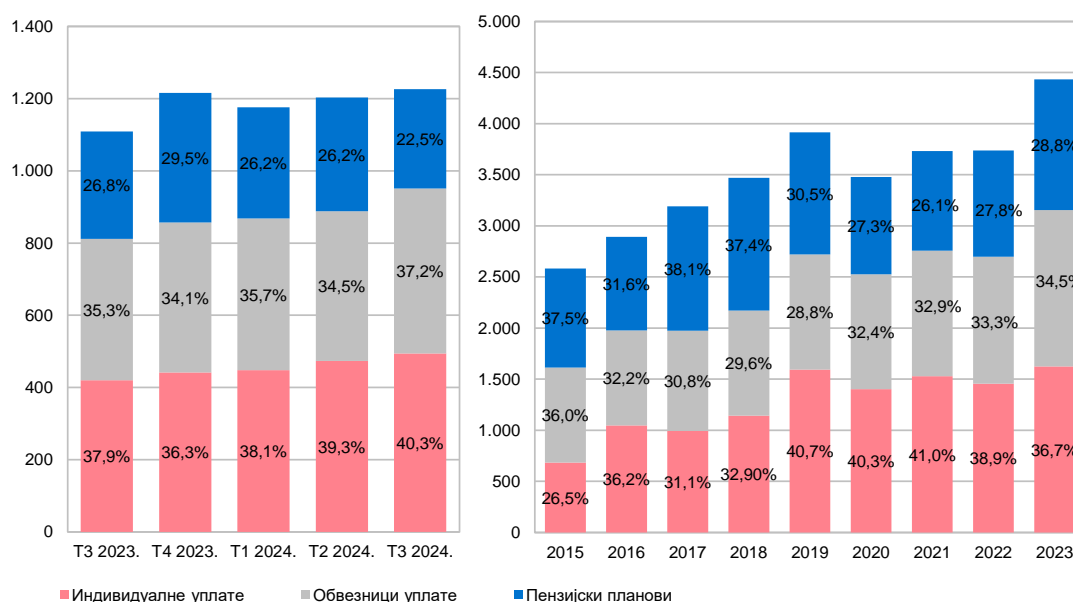
Укупне уплате доприноса у фондове (у млрд RSD)

2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.		
									T1	T2	T3
2.58	2.89	3.19	3.47	3.92	3.48	3.73	3.74	4.43	1.18	1.20	1.23

Извор: Народна банка Србије.

У трећем тромесечју 2024. године, од укупних уплата доприноса 40,3% односи се на индивидуалне уплате, 37,2% на уплате послодаваца који као обвезници уплате својим запосленима уплаћују доприносе у пензијски фонд, док се 22,5% односи на уплате доприноса преко пензијских планова.

Обим и структура укупних уплата доприноса (у млн RSD, односно у %)

Извор: Народна банка Србије.

У трећем тромесечју 2024. године расле су индивидуалне уплате, али и уплате које врше послодавци као обвезници уплате за своје запослене. Запослени и послодавци могу да остваре уштеде, с обзиром на то да се уплата пензијског доприноса у добровољне пензијске фондове из средстава послодавца ослобађа плаћања пореза на доходак грађана и доприноса за обавезно

социјално осигурање до износа од 8.101¹⁴ динара по запосленом месечно, као и да се уплате у истом износу које послодавац врши путем административне забране, обуставом и плаћањем из зараде запосленог, ослобађају плаћања пореза. Наведене олакшице, које је прописала држава, представљају додатни вид стимулације за запослене и послодавце како би један део издвајања за зараде усмерили ка штедњи у добровољним пензијским фондовима.

Укупан износ исплата средстава члановима који су испунили прописане услове износио је 632,1 милион динара у трећем тромесечју 2024. године.

У трећем тромесечју 2024. године укупне исплате члановима износиле су 632,1 милион динара.

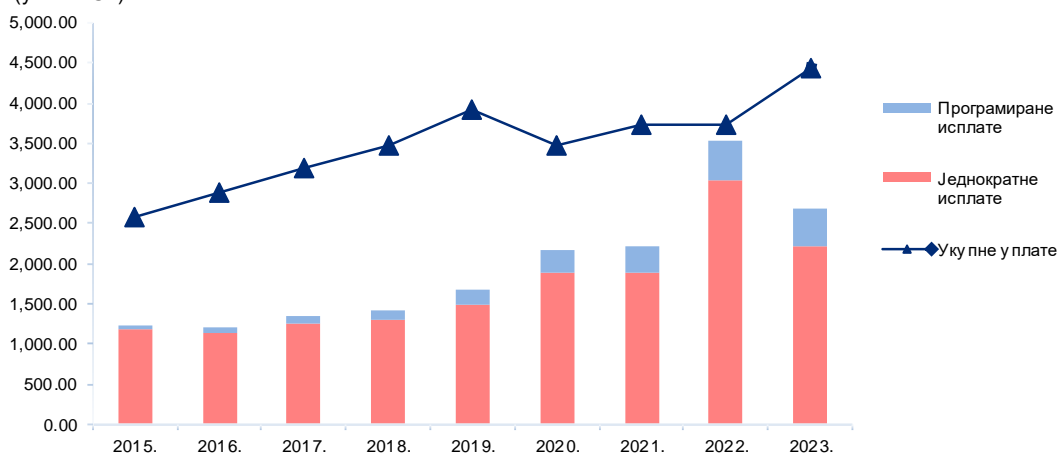
Укупне исплате средстава члановима фондова (у млн RSD)

2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.		
									T1	T2	T3
1,226.2	1,195.6	1,342.4	1,412.0	1,679.8	2,159.6	2,223.5	3,530.1	2,685.6	521.8	621.7	632.1

Извор: Народна банка Србије.

Једнократне исплате чиниле су 79% укупних исплата, док су програмиране исплате средстава чиниле 21%. С повећањем периода акумулације средстава и суме средстава на рачунима, може се очекивати раст удела програмираних исплата и других прописаних начина повлачења (нпр. куповина анuitета).

Упоредни преглед уплата и исплата средстава (у млн RSD)

Извор: Народна банка Србије.

Трансфери представљају пренос акумулираних средстава члана из једног фонда у други. Члан фонда може пренети део средстава или сва средства, при чему кастоди банци плаћа само стварне трошкове преноса. Укупан износ пренетих средстава у други фонд у трећем тромесечју 2024. године износио је 45,3 милиона динара, што је за око 63% мање него у претходном тромесечју.

У трећем тромесечју 2024. године трансфери су износили 45,3 милиона динара.

¹⁴ На основу одлуке Владе Републике Србије, једном годишње се врши усклађивање овог износа с висином инфлације у претходној години. Од фебруара 2024. године овај износ је 8.101 динар.

Укупни трансфери између фондова
(у млн РСД)

2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.		
									T1	T2	T3
219,7	267,5	263,0	229,7	210,3	252,6	199,0	748,4	260,0	100,9	122,7	45,3

Извор: Народна банка Србије.